

הדבר שהמה נמצאים עתה בגושן, והרי זה כי ארץ גושן ירושה להם מזקינתם שרה, ובזאת נזכרו ועלה ברעיונם כל העניין הנעלה שהיה כשעמדה שרה אמנו בגבורה בניסיון דפרעה, וזה הכניס בהם כח ואומץ רב לעמוד איתן בניסיונות דמצריים ולא להכשל כלל, וזה הרמז **שישבו ישראל בארץ גושן**.

מסובב כל עלמין

והנה כד נעיין בכל הסיפור הזה, נראה בחוש ההשגחה שמשיגח השי"ת על העולם, ומסבב כל דבר ועניין בהשגחה פרטית ומיוחדת, ואין דבר שקורה מאתו ית"ש סתם בדרך מקרה, ואפילו אם בעינינו בשר ודם זה לא נראה כך, ומעשה זה שהתנסתה שרה אמנו בפרעה, היה בחשבון מדוקדק ונעלה בכדי שזה יהיה לחיזוק ולכח רב לבנות ישראל במצרים לעמוד כיתן איתן כל תמוט בניסיונותיהם במצרים. והיינו כיסוד של נס חנוכה שביארנו, שנס בתוך ההסתרה מראה להם לישראל שהכל נעשה מאתו בחשבון ובדקדוק מופלא, וכל מה שנעשה בעולם הרי הוא בהשגחה פרטית ומיוחדת על בראיו מקום.

ג'ש'נ'ה בחנוכה לרמז על ההשגחה בשרה אמנו שהורישה גושן ובדריידל דייקא

ולכך ביו"ט חנוכה, נוהגים בני ישראל לקיים מנהג קדוש לסובב הדריידעל אשר חקוק בו אותיות ג'ש'נ'ה, וזאת לרמז ולומר, שאנו מכירים ומתבוננים בנס חנוכה המראה לנו חיבתו של הקב"ה עלינו, ומשיגח על העולם בהשגחה פרטית ומיוחדת גם בתוככי ההסתרה, וכעניין של ארץ גושן, אשר מקופיא נראה שהלכו ישראל בדרך מקרה לגושן, אמנם בהתבוננות בדבר רואים עומק מחשבתו יתברך ויתעלה הטמון בזה, כאשר שנים רבות קודם לכן כבר הכין להם רפואה למכה שלא יפגע כרם בית ה' ולא יכשלו בנות ישראל במצרים ערוות הארץ, וכבר מאת שסיבב לשרה אמנו הנסיון עם פרעה, כבר חישב עליהם בוכ"ע להציל את נפשם מרדת שחת בהיותם במצרים ע"י זכותה ותוקף עמידתה.

והשתא יבואר על נכון שנוהגים לסובב בדריידע"ל ולא משתמשים בכלי אחר, לרמז כי השי"ת מסבב כל הסיבות בכל מיני עניינים ומעשים שונים, עד אשר בסופו של דבר הכל נתחבר ומגיע לכדי יריעה נפלאה ונהדרה למען טובתן וישועתן של ישראל.

הדריידעל דווקא, שמסובבים אותו אנה ואנה ולא באופן אחר, ובמה נתייחד כלי זה.

ג'ש'נ'ה' אותיות גושן

והנראה בביאור הדבר, שבאמת כאשר נשנה סדר האותיות הללו, נמצא כי המה אותיות ג'ש'נ'ה, ונרמז בזה ישיבתם שישבו ישראל בארץ גושן כאשר ירדו למצרים, וככתוב (בראשית מז, כז) **'וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן'**.

דברי הדעת זקנים שארץ גושן ירושה לבני ישראל משרה אמנו

והענין בזה, בהקדם דברי הדעת זקנים (שם מז, כט) המפרש בטעם הדבר שבחרו להם ישראל לשבת ולגור בארץ גושן ולא במקום אחר במצרים, כי זקנתם שרה קיבלתה הארץ במתנה מפרעה בעת אשר לקחה לביתו (בראשית יב), ולכך הלכו דייקא לשם כאשר שירושה היא להם, ולא יערערו להם המצרים לומר למה הגעתם למקום לא לכם. ע"כ.

כל הנשים במצרים נגדרו בזכות שרה

ונראה בעומק הדבר, דהנה איתא במדרש רבה (שיר השירים ד, כ) א"ר אבא ב"כ, שרה ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה (בנסיון דפרעה), וכל הנשים (במצרים) נגדרו בזכותה, ע"כ.

והרי לך כי ה**בוכ"ע מסבב כל הסביבות**, עשה וגרם ששרה אמנו יתנסה בניסיון דפרעה שלקחה לביתו (שם יב, טו), היות וכבר ידע שעתידים בני ישראל לרדת למצרים ולהיות שמה במקום ירוד ומגונה, והיות שחשש הקב"ה שבהיותם במקום כזה בקל יוכלו להתפתות בניסיונות בענייני קדושה, לכך הביא את הנסיון לשרה אמנו, שידע שתעמוד בעוז בניסיון ההיא, ואכן כאשר עמדה בכל תוקף בניסיון לבל יפגע קדושת ישראל בכהוא זה, הרי זה השפיע ביותר על בנות ישראל בכל שנותיהם במצרים ועמדו בגבורה בניסיונות דקדושה ולא נכשלו כלל בזה, וכדברי רש"י (ויקרא כד, י) בד"ה 'ושם אמו שלמית בת דברי', שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו, לומר, שהיא לבדה היתה וכו', ע"כ. וכל שאר בנות ישראל עמדו בעוז ובגאון נגד כל ניסיון ומניעה בקדושת כרם ישראל לבל יפגע, וכך כביר זה הגיע להם מזקנתם שרה.

ולכך הלכו ישראל לארץ גושן, ובהיותם שמה הרהרו בדעתם בנות ישראל בעומק

על השי"ת שהושיע את ישראל בנס חנוכה. והיינו כי בעת ההיא סבלו ישראל צרות רבות מהרומאים הרשעים ולא נתנו לישראל ללמוד תורה ולקיים המצוות (שבת מ"ט ע"א ועוד), והיה זה עת קשה לישראל בכלליות ובפרטות, ואמר רבי מאיר בתפילה כלפי מעלה, הלוא מי שהושיע את ישראל בנס חנוכה, והיינו כשהיה עת וזמן של צער ומצוק, ובתוך כל ההסתרה זכו ישראל לקבל אלומת אור מהבורא כל עולמים שהוא משגיח עליהם ומרחמם ועשה עמהם נסים בתוך עמ"ק הבכ"ה, כן יעזרנו השי"ת גם עתה, כשאנו נתונים בצער וצוקה תחת עול הרומאים המריעים לנו, ויעשה לנו נס ופלא, וגם בתוך החושך יאיר לך ויראה לנו את חיבתו עלינו, עד אשר יושיענו בשלימות במהרה.

בתוקף הגלות לומדים בתורת ארץ ישראל לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס

ויתכן לומר עוד, שזה המכוון שעתה בתוקף חשכת הגלות נתחדש בזמנינו ללמוד תורת ארץ ישראל המכוון לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, דרמז הגון יש בזה, שבתוך כל ההסתרה שיש עתה מגודל עול הגלות הנתון על צוארינו, ובכל יום ויום מתגבר עלינו תוקף הגלות (תוס' בקידושין מ"א ע"א), הרי שאנו נוטלים חיזוק רב מדברי רבי מאיר שאמר 'אלקא דמאיר עננו', והיינו שהאיר לך השי"ת בנס חנוכה, וגם בתוך ההסתרה של מלכות רומי עשה לנו נסים ונפלאות, וגם עתה יושיענו מצער והמצוק אשר אנו שרויים בו, עדי יושיענו בגאולת עולמים בב"א.

תימה מה ענין האותיות החקוקות על הדריידעל והטעם שנתייחד כלי זה

וביסוד כביר זה דנס בתוך הסתר חביב הוא עד למאוד לבני ישראל מחמת שמראה להם כי יש עומק מחשבתו ית"ש בכל דרכיו וענייניו, נבוא ונבאר מנהג ישראל קדושים בימי החנוכה.

כי הנה נתפשט בכל תפוצות ישראל לשחק בדריידעל בימות החנוכה, וחקוקים עליו האותיות נ' ג' ה' ש', לרמז על הנס הגדול שהיה שם בארץ ישראל בימי החשמונאים. וצריך הסבר בטעם הדבר שחקוקים עליו אותיות אלו בדייקא, וכי לא מצאו אותיות אחרות לרמז על הנס.

ועוד נעיין בה בטעם הדבר אשר מרמזים ישראל קדושים את נס זה של חנוכה, בכלי